

Trochę materiałów przydatnych do konkursu wiedzy o Patronie Szkoły „Obróncach Wybrzeża”

I. Podstawowe informacje o II wojnie światowej.

II wojna światowa trwała od 1 września 1939 roku (atak Niemiec na Westerplatte) do 7 (lub 8) maja 1945 roku. Niemcy zaatakowały Polskę. Przywódcą Niemiec był Adolf Hitler. 17 września Związek Radziecki także zaatakował Polskę. Przywódcą Związku Radzieckiego był Józef Stalin. Ostatnie polskie oddziały poddały się 2 października pod Kockiem. Polskimi Siłami Zbrojnymi w początkach września 1939 roku dowodził Edward Rydz Śmigły.

II. Informacje o obronie wybrzeża.

Dowództwo Obrony Wybrzeża mieściło się na Helu, a jego dowódcą był kontradm. Józef Unrug.. Gdynia padła 14 września. Kępa Oksywska (dowódca płk. Stanisław Dąbek) została zdobyta 19 września . Akt kapitulacji załogi Helu podpisano 1 października w sopockim Grand Hotelu. Ciekawostka – polskiego wybrzeża bronił także pociąg pancerny o nazwie „Smok Kaszubski”.

III. Informacje o polskich siłach morskich w czasie II wojny światowej.

Polskie okręty nawodne z czasów II wojny światowej

Grom, Błyskawica, Wicher, Burza, Gryf, Jaskółka, Mewa, Czajka, Rybitwa, Czapla, Żuraw, Mazur, Generał Haller, Komendant Piłsudski, Dragon, Conrad, Garland, Piorun, Krakowiak, Kujawiak, Słazak, Orkan

Polskie okręty podwodne z czasów II wojny światowej

Wilk, Ryś, Żbik, Orzeł, Sęp, Sokół, Jastrząb, Dzik

IV. Informacje o Westerplatte.

Westerplatte to półwysep w Gdańsku, przy ujściu Martwej Wisły. W latach 1926-39 Wojskowa Składnica Tranzytowa, której obrona we wrześniu 1939 stała się jednym z najbardziej znanych symboli polskiego oporu. Walczyła samotnie, jedynie źródła niemieckie podają o ataku żywych torped na stanowiska ostrzeliwujące Westerplatte z Nowego Portu

Westerplatte dziś: Podzielony jest na III części. W Parku głównym miejscem jest **Pomnik Obrońców Wybrzeża**. Ma on 25 metrów wysokości (nie licząc podstawy, którą jest 20-metrowy kopic). Pomnik ten ma przypominać wyszczerbiony bagniet wbity w ziemię.

Historia

31 października 1925 - obszar na terenie Wolnego Miasta Gdańska na półwyspie Westerplatte zostaje oficjalnie przekazany w bezterminowe i bezpłatne użytkowanie Polsce.

- 7 grudnia 1925 - Liga Narodów przyznała Polsce prawo do utrzymania straży wojskowej na Westerplatte.
- 25 sierpnia 1939 - przybycie z rzekomo kurtuazyjną wizytą niemieckiego pancernika szkolnego Schleswig-Holstein do Gdańska (w rzeczywistości dobrze uzbrojonego okrętu wojennego przygotowanego do ataku na Westerplatte).

- 1-7 września 1939 - obrona pod dowództwem mjr. Henryka Sucharskiego, od 2 do 7 września dowodził zastępca kpt. Franciszek Dąbrowski
- 9 października 1966 - odsłonięcie Pomnika Obrońców Wybrzeża
- 12 czerwca 1987 - spotkanie papieża Jana Pawła II na Westerplatte z 38 westerplatteczykami i młodzieżą

Komendanci

- mjr Henryk Sucharski: 3 grudnia 1938 - 7 września 1939

Kampania wrześniowa

Westerplatte broniła przez 7 dni wzmocniona kompania (miała walczyć kilkanaście godzin – chyba około 12 godzin). Atakowało około 3500 niemieckich żołnierzy wspartych ciężką artylerią (m.in. haubico-moździerze kalibru 220 mm), bombowcami nurkującymi Stukas oraz pancernikiem *Schleswig-Holstein*. Z Zatoki Gdańskiej niemieckie okręty ostrzelały teren Westerplatte, jednak Niemcy zrezygnowali z tego ognia, ponieważ pociski przelatywały teren walk.

Upowszechniany jest pogląd, jakoby obrona Westerplatte miała dla Polaków wielką wartość symboliczną, bez istotnego znaczenia militarnego. W rzeczywistości, załoga polska w liczbie ok. 180 żołnierzy wiązała walką nieprzerwanie przez 7 dni poważne siły hitlerowskie (piechota morską, SS-Heimwehr Danzig, oddziały wojsk lądowych) zadając im duże straty (ok. kilkuset poległych, przy stratach własnych 15 zabitych). Walką związane też kilka baterii artylerii polowej i haubic, eskadry lotnictwa nurkującego (ok. 40 samolotów), a przede wszystkim - ostrzeliwujący polską placówkę pancernik Schleswig-Holstein. Ten ostatni nie mógł być dzięki temu wykorzystany do likwidacji innych punktów obrony Wybrzeża we wrześniu 1939.

V. Informacje o obronie Poczty Polskiej w Gdańsku

Pocztę Polska w Wolnym Mieście Gdańsku została utworzona na mocy postanowień Traktatu Wersalskiego Atak na Poczta Polską rozpoczął się o godz. 4:45 równocześnie z rozpoczęciem ostrzału Westerplatte przez pancernik Schleswig-Holstein. Nieco wcześniej ok. godz. 4:00 budynek pozbawiono prądu oraz połączenia telefonicznego.

Obrońcy dysponowali: trzema ręcznymi karabinami maszynowymi, pistoletami oraz pewną ilością granatów.

Plan ataku (opracowany już w lipcu 1939) zakładał zdobycie poczty poprzez przebicie się z sąsiadującym przez ścianę z pocztą budynku Krajowego Urzędu Pracy. Równocześnie trzy grupy szturmowe miały związać siły obrońców i wedrzeć się do gmachu od frontu.

Według założeń opracowanych przez Sztab Główny Wojska Polskiego pocztowcy mieli się utrzymać przez ok. 6 godzin, do czasu przybycia z odsieczą części Armii Pomorze.

Pierwszy atak niemiecki, mimo że Niemcom udało się wedrzeć do budynku, zakończył się niepowodzeniem i został odparty. Równocześnie został odparty atak od strony Urzędu Pracy, gdzie zostały wybite dziury w ścianach. Podczas tego drugiego szturmego śmierć poniósł dowódca obrony ppor. Konrad Guderski.

Około godz. 15 niemiecki dowódca zarządził przerwę w szturmie i dał pocztowcom dwie godziny na kapitulację. Równocześnie została sprowadzona haubica kal. 105 mm, a saperzy wykonali podkop pod ścianą poczty, w którym założyli 600 kilogramowy ładunek wybuchowy. Po upływie ultimatum (o godz. 17) ładunek został odpalony, burząc część ściany budynku, a oddziały niemieckie przy wsparciu trzech dział ruszyły do szturmie zajmując część budowli. W tym czasie obrona została ograniczona do piwnic, gdzie przed ostrzałem schronili się obrońcy.

Około godz. 18 pod pocztę sprowadzono motopompy, które do piwnic wpompowały benzynę podpaloną następnie przy pomocy miotaczy ognia. W wyniku tych działań żywcem spłonęło prawdopodobnie pięciu pocztowców

O godz. 19 podjęto decyzję o kapitulacji.

Losy pocztowców po kapitulacji.

Jako pierwszy z płonącego budynku ok. godz. 19 wyszedł dyr. dr Jan Michoń. Mimo że niósł białą flagę, został przez napastników zastrzelony. To samo spotkało wychodzącego za nim naczelnika poczty Józefa Wąsika (niektóre źródła podają, że został żywcem spalony miotaczem płomieni).

Pozostali zostali aresztowani i umieszczeni w Prezydium Policji (28 osób), a ranni i poparzeni (16 osób) znaleźli się w szpitalu miejskim. Spośród osób odesłanych do szpitala w wyniku obrażeń zmarło 6 osób (5 w wyniku poparzeń).

Grupę więzioną w Prezydium Policji przeniesiono po kilku dniach do *Victoriaschule*, więzienia, w którym w pierwszych dniach wojny więziono i torturowano gdańskich Polaków. Grupa ta była sądzona w pierwszym procesie pocztowców 8 września 1939.

Z budynku udało się uciec sześciu pocztowcom. Dwóch z nich aresztowano już 2 września i osadzono z pozostałymi obrońcami. Pozostała czwórka zdołała uciec i przeżyć wojnę.

Najmłodszą ofiarą ataku na pocztę była 10-letnia Erwina Barzychowska, wychowanka dozorca Jana Pipki i jego żony Małgorzaty. Silnie poparzona miotaczem płomieni (przy próbie opuszczenia gmachu poczty) zmarła w szpitalu po 7 tygodniach strasznych męczarni.

Dalsze losy Pocztowców były różne. Ci, którzy zginęli pochowani zostali na Cmentarzu ofiar faszyzmu na Zaspie przy ul. Chrobrego, a Ci którzy zdołali przeżyć skazani byli na karę śmierci.

Proces pocztowców.

Obrońcy byli sądzeni w dwóch procesach przez sąd polowy. 8 września sądzono 28 pocztowców, a 30 września pozostałych 10. Wszyscy zostali skazani na śmierć za uprawianie partyzantki. Podstawą oskarżenia było rozporządzenie o specjalnym wojennym prawie karnym z 1938.

Wyrok wykonano prawdopodobnie 5 października^[1], około godziny 4 nad ranem^[1], na ćwiczebnym poligonie policji gdańskiej na Zaspie. Pocztownicy zostali rozstrzelani. Jednym z kierujących egzekucją był SS-Sturmbannführer Max Pauly, ówczesny komendant obozu koncentracyjnego Stutthof, w 1946 skazany przez Brytyjski Trybunał Wojskowy na karę śmierci przez powieszenie.

VI. Kilka informacji o wydarzeniach w Żukowie i na Kaszubach.

Największą organizacją konspiracyjną na Pomorzu była Tajna Organizacja Wojskowa „Gryf Pomorski” (na początku „Gryf Kaszubski”). Na naszych terenach działała także największa polska organizacja konspiracyjna – Armia Krajowa.

Żukowo zostało zajęte przez Niemców 3 września 1939 roku. 16 marca Żukowo zostało wyzwolone spod okupacji niemieckiej. Na początku 1945 roku przez Żukowo przechodził tzw. „Marsz śmierci” z obozu koncentracyjnego w Stutthofie.

VII. Inne.

Patronem harcerzy z naszej szkoły jest Leon Zadurski. Zadurski pochodził z Dzierżążna. Zginął w 1945 roku w „marszu śmierci” niedaleko Starej Piły/ Niestopowa.

Uwaga.

Do klas IV – tych odnoszą się głównie podkreślone informacje. Dla klas V – tych odnoszą się wszystkie informacje. W czasie konkursu będą do wyboru pytania za 1 (poziom klasy IV), 2 (poziom klasy V) i 3 punkty (poziom klasy VI).

Na konkursie mogą się czasami pojawić pytania, na które nie podano wyżej odpowiedzi (np. podczas dogrywki).